

HENNY DEGN: MINE 15 GODE ÅR PÅ BJØDSTRUP MEJERI

Henny og Åge Degn bor på Møllevej 10 i Feldeballe. Henny var ansat på Bjødstrup Mejeri fra 1956 til mejeriet lukkede i 1971. Hun har senere været ansat på bl.a. Møllerup og DMU Kalø. Men hun husker tilbage på de 15 år i Bjødstrup Mejeri med stor glæde – og en hel del vemod. Her følger hendes beretning, nedskrevet i efteråret 2006:

Henny Degn, foto 2006

En aften i september 1956 kom mælkemandens datter Sigrid Horn og skulle spørge fra Svend Hjortshøj på Bjødstrup Mejeri om jeg kunne tænke mig at komme i lære på kontoret deroppe.

Jeg var opmærksom på, at det at have tidligt fri hver aften og fri hver lørdag eftermiddag og hele søndagen, ville være værdifuldt for mig. Så jeg sagde op hos Friis på Langsøgård, og begyndte på Bjødstrup Mejeri den 2. oktober 1956. Den 1. oktober var en mandag, og fru Hjortshøj sagde, at det ikke ville være godt at starte en mandag... og så var det jo også den dag jagten på dyr gik ind, og da Hjortshøj var en ivrig jæger, kunne han ikke være hjemme den dag.

Svend Hjortshøj

Hjortshøj var en mand af få ord. Han gav mig nogle meget store bøger ca. 50x30 cm - så kunne jeg ellers bare gå i gang med at tælle sammen side efter side. Det var iskundernes omsætning jeg skulle tælle sammen, udkørsel af is sluttede 1. oktober, og så skulle forhandlerne have bonus i forhold til det de havde solgt. Havde man solgt for over 5000 kr. på et år, fik de forhøjet bonus. Så først i december kørte Hjortshøj, ofte sammen med Sigvald Koch, der kørte isbilen om sommeren, ud til kunderne med checks på deres bonus, disse checks skrev jeg ud på skrivemaskine, og Hjortshøj underskrev hver check, til omkring 100 kunder. Århus og hele Djursland var kundeunderlaget.

Der kom mange repræsentanter fra forskellige firmaer, det var ikke altid Hjortshøj havde tid og lyst til at tale med dem, så når de havde fortalt om deres ærinde og godt kunne mærke at det ikke gik så let med samtalen, så spurgte de til forskellige ting, f. eks. hang der en lypistol (fra krigens tid) på væggen. Når så de spurgte, hvad den skulle bruges til, svarede han, nu om dage bruger jeg den til repræsentanter, der er uønskede, så sagde de hurtigt farvel. En dag kom 2 unge repræsentanter, de ville sælge en elektrisk regnemaskine, og de snakkede skiftevis om maskinens mange goder - hvad koster den, spurgte Hjortshøj, han fik prisen, så ka' I komme en anden dag, var svaret, og det gjorde de. Prisen var da reduceret noget, han købte maskinen, og da de var gået, sagde jeg, at "det var da vist en god handel De fik gjort der". "Måske" var svaret, og så tilføjede han: "Men en handel er kun god, hvis begge parter synes det". Sådan blev jeg belært om mange ting. Men det var dejligt med den maskine, nu kunne jeg tælle sammen meget hurtigere, men en anden færdighed faldt væk, inden længe kunne jeg ikke tælle to kolonner med ad gangen, noget man ellers kunne i mejerifaget.

Bjødstrup Is - og mælk

Bjødstrup Is var særlig kendt på deres dejlige Molbostang, en is med appelsinsmag overtrukket med mørk chokolade, uhm den var god. Og så var der islagkagerne, som Rudolf Udengård var fantastisk

til at lave, flot håndpyntede, de var også meget eftertragtede, og ved rigtig mange konfirmationer og andre fester blev de leveret ud, pakket i tøris, som vi fik fra Erritsø.

Ja det var dejligt at arbejde på et mejeri - ikke kun p.g.a. isen, men den stemning når al mælken var vejret ind, og smørret fra gårsdagens fløde var kærnet, og Hjortshøj kom ind fra skummesalen til formiddagskaffe, så sad vi i spisestuen med dejligt dækket morgenbord, med frisk kærnemælk, frisk smør, dejlig ost og syltetøj. Hvor var det rart, at jeg blev inviteret med ind sammen med Grethe, der var i mælkeudsalget. Hun kunne altid fortælle hvis der skete noget i byen.

I udsalget pakkedes varer, der skulle med ud til landmændene sammen med returmælken, der bestod af skummetmælk, kærnemælk eller valle. Byens kvinder kom også og handlede ind i udsalget.

Mælkemanden

Først på morgenen kom mælkemanden Chr. Horn og fik pakket hestevognen, han solgte mejerivarer i Taastrup og Feldballe, sad foran på vognen og havde en klokke som han ringede med ud for hvert hus, og så gik man ud med sine returflasker og fik byttet. Skulle man have fløde, fik man det fra en mælkejunge med en tud forneden og et decilitermål, man havde selv en skål med ud. Kærnemælk kunne heller ikke fås i flaske, det havde man også en kande med til. Der kunne naturligvis også købes smør og ost, men ost skulle bestilles dagen før.

Hvor der ikke var nogen hjemme, kunne man lægge penge ved returflaskerne pakket ind i en seddel, hvor der stod, hvad de skulle have. Om sommeren havde Horn råis inde i vognen til at køle med. Der var også enkelte husholdninger, der havde fået køleskab, det var et godt isoleret skab beklædt med zink, og de fik også leveret råis som kølemiddel.

Mælken var ikke homogeniseret og kunne ikke holde sig mere end én dag. Man kunne tage fløde fra det øverste i flasken. Det gjorde de fleste til kaffen, der var næsten ingen der drak kaffe uden fløde, og de fleste brugte også sukker i dengang - men sukker var der mange, der var blevet vænnet fra under krigen, da der var sukkerrationering.

Da Horn holdt med at køre mælk, blev ruten overtaget af Else Andersen og blev dermed motoriseret. Hun gav 500 kr. for "klokken", og så var forretningen hendes, men hun brugte tudehornet i stedet for klokken. Vi leverede også til et mejeriudsalg i Rønde.

På kontoret

Som sagt var Svend Hjortshøj en meget stille mand. Vi sad over for hinanden ved et stort skrivebord, og det var ikke hver dag, vi talte sammen i den første tid. En dag, da han kom ind fra kærnestuen, og gik gennem kontoret sagde han: "Har du snart fået oplysning nok?" - uha, jeg blev da bange for at have gjort noget forkert, men han smilede og sagde: "Så kan vi jo godt slukke lyset". Det lettede lidt på vores forhold, humor er en god ting, og han havde virkelig humor, men som nordjyde ødsles der ikke med den.

To af mejeristerne havde som en del af deres arbejde at tælle den ind- og udvejede mælk sammen, ugevis, og så skrive det på en mælkeafregning og udregne hvad hver landmand skulle have udbetalt. Mejeriugen gik fra torsdag til torsdag, og udbetaling af mælkepenge var førstkommande tirsdag. Men nu mente Hjortshøj at jeg kunne overtage sammentællinger af ind- og udvejede mælk, og så skulle kun én mejerist have arbejde med at udregne udbetalingen.

Da vi kom til nytår kunne jeg godt overtage hele regnskabet med mælkeafregningen, mente Hjortshøj. Så hver torsdag kunne jeg gå i gang med sammentællingen. Vi havde da 125 leverandører, der alle skulle have penge den efterfølgende tirsdag, udregnet efter fedtprocent, som blev beregnet ved at der blev taget en lille del af hver spand mælk hver dag, og når så ugen var gået kom Kontrollen (kontrolassistenten) og beregnede fedtprocenten. Den fik jeg så om fredagen. Om torsdagen havde damerne i udsalget også afsluttet udleveringen af varerne til landmændene, og betalingen skulle modregnes i mælkepengene, sammen med evt. klor og natriumklorid, som de brugte til rengøring af spande og malkemaskiner (men med advarselsskilte på med "fare").

En eller to gange om året kom der også regninger på tuberkulosebeskyttelse af kreaturerne, og for inseminering af køerne. Det blev også opkrævet af mejeriet. En dag ringede en landmand og spurgte hvad det var for noget, jeg havde fratrukket mælkepengene, der stod inseminering, åh..... hvad skulle jeg dog gøre, tøvede lidt: "...det er manden der kommer til jeres køer ogggggggggg...". "Nåe", svarede manden: "Den kunstige". "Ja!", svarede jeg lettet.

En anden gang var der én, der ringede og var meget vred, Hjortshøj sad ved siden af og kunne se jeg havde problemer, han gjorde tegn til at jeg skulle sige "et øjeblik!". Da jeg havde fortalt ham, at der var en gal mand i telefonen, sagde han: "Prøv og sige "hvabehar?" - det bliver aldrig så galt anden gang!". Det havde han helt ret i.

Hver formiddag kom smørmejeristen eller eleven ind på kontoret og tog smørprøve. Det foregik med et lille spritapparat og en hollandsk vægt. Så fik jeg orientering om, hvad der foregik af snak ude i mejeriet. Det var hyggeligt.

De unge i Bjødstrup

Vi var mange unge i Bjødstrup den gang, og på mejeriet boede der, ud over eleverne og den unge pige i huset, også en sønderjyde, der var i lære i Rønne. Hjortshøjs var meget dansksindede og havde nær kontakt til Sønderjysk Forening, som støttede danske såvel syd som nord for grænsen, og derfor åbnede de deres hjem for en ung derfra.

Hos smed Mogensen var der altid en eller to elever. Her var Knud Jensen i lære, han startede senere selvstændig forretning og overtog Mogensens forretning med reparationer af fryserne og køleskabe. Hos smed Kroer var der også såvel elever som unge svende. Og så var der jo de unge børn, karle og piger på gårdene. Det var nemt at mødes på mejeriet og vi havde mange festlige stunder der. F. eks. da John, der var fra Langeland (og havde besøgt den store amerikanske mejerikonge, der også var fra Langeland) var færdiguddannet, da holdt Hjortshøjs ungdomsgilde for ham i sommerhuset, og da var de unge fra byen indbudt.

Mælkepenge

Hver tirsdag tog Hjortshøj og frue til Rønne, da der skulle hentes penge i banken. Jeg havde regnet ud, hvor mange 5-10-50-og 100 kr. sedler, der skulle bruges - jeg husker det var omkring 250.000 kr. i alt. Det var rigtig mange penge (jeg fik 270 kr. om måneden som elev). Så sad vi der om formiddagen, vi tre - Else, Svend og mig - og udbetalte penge. Til middag blev hunden sat ind til pengeskabet og dørene låst, mens de tog en middagslur. Kl. ca. 13 genoptog vi udbetalingen og var færdig ved kaffetid. Om tirsdagen kom alle mejeristerne, og hvem der ellers arbejdede i mejeriet, og fik deres eftermiddagskaffe med cigarer. Det skete at vi lavede lidt sjov, med kærnemælk i stedet for fløde eller salt i stedet for sukker.

Om onsdagen havde mælkechaufførerne og de landmænd, der tjente ekstra ved at køre mælk på traktor fra de områder, der lå lidt øde, mælkepengene med ud og satte dem fast i låget af returspandene. Det skete at der var udbetalt forkert. Hvis der var en seddel tilbage eller manglede, så måtte jeg alle kuverterne igennem igen, indtil jeg fandt fejlen. Der var dog alligevel et par gange at en landmand ringede, at han manglede 50 eller 100 kr. i kuverten, men så sad jeg og ventede på, at der var en, der ringede og sagde at der var 100 kr. for meget. Der var kun én gang, det ikke skete. Der var en slags bestyrelse for mejeriet, den bestod af et antal landmænd fra forskellige størrelser brug. De deltog i drøftelser om mejeriets drift og service, alle leverandørerne uanset hvor meget/lidt de leverede fik samme pris pr kg mælk.

Engang var der forsøg på indbrud. Fra saltrummet prøvede de at bore ind til pengeskabet, men den indstøbning var meget solid, så det lykkedes ikke. Pengekassen i udsalget stod altid åbent, så evt. tyve kunne se, at der ingen penge var deri.

Fru Kiss Carl

Den største kunde var Møllerup Gods som ejedes af Kiss Carl, de havde nr. 106, engang skulle jeg skrive til Møllerup og jeg skrev til "Fru godsejer Kiss Carl", om igen sagde Hjortshøj, når hun ejer gården hedder det godsejer fru Kiss Carl, så lærte jeg det. Hun kom ofte i mælkeudsalget, og det var bedst, hvis Hjortshøj kunne komme ud og veje osten af til hende. Hun havde haft privatchauffør i mange år, men nu i 70-årsalderen begyndte hun selv at køre. En dag kom hun og ville ind og holde foran døren på mejeriet, men der holdt en mælkevogn. Hun rullede ruden ned: "Ka' De flytte Dem og give plads". Chaufføren svarede: "Hvorfor bruger de ikke hornet?". "Hvorfor skulle jeg det, når jeg har et godt organ?" var svaret. Hun var meget speciel...

Vinter

Jeg gik på handelsskole i vinterhalvåret, hver tirsdag fra kl. 14-20 på Vandrerhjemmet i Rønde. Formand for Handelsskolen var bankbestyrer Nielsen, og det var lærere fra gymnasiet eller en landbrugskonsulent eller lignende, der underviste os. Det var en sjov tid, og vi var ca. 20 elever fra forskellige virksomheder, banker, og kommunekontorer. Vi kunne melde os til at spise på fru Sørensens pensionat på Frederiks Allé - det gjorde flere drenge. En dag gik vi tur ned i byen i aftenfrikvarteret, og jeg mærkede noget blødt i jakkelommen, jeg tog det op, uha det var en død mus... det var én fra mejeriet, der ville lave sjov med mig. Der var nemlig ofte mus i mælkeflaskerne, og de kunne ikke komme op.

Den eneste dag på året, hvor mejeriet lukkede, var 1. juledag, og 2. juledag kom alle mælkekuskene og alle, der arbejdede i mejeriet, ind til en dejlig frokost med lune retter snaps, øl, kaffe og vand. Den startede kl. 8 om morgenen, og folk kom ind efterhånden som de var færdige med arbejdet, og frokosten sluttede omkring middagstid, hvorefter alle gik hjem, nogle med en lille "streg på". Dengang var det ikke almindeligt med julefrokoster på arbejdspladsen.

Vand

De fleste der arbejdede på mejeriet boede i Bjødstrup. Der var altid problemer med vandforsyningen i byen, men mejeriet havde eget vandværk, så det mærkede vi ikke. Men der var meget snak om, at det kun var mændene, der kunne vælges i vandværksbestyrelsen. Der var forslag om, at der kun måtte trækkes ned i toilettet ved stort besøg, og de kunne jo altid hente vand på mejeriet. Men da gjorde kvinderne oprør, der var forslag om at tage fra byen, indtil mændene havde taget beslutning om at gøre vandforsyningen bedre. Det blev vist klaret i mindelighed.

Når der var fester, kom der ofte nogle og hentede mælkespande med kogende vand til at varme rummene op med. Landmændene kom også en overgang og fik kogt kartofler, hele vogne fyldt med kartofler, godt dækket til med sække, og så en dampslange ind imellem kartoflerne, så var de inden længe kogt. Det var den resterende damp fra anlægget der blev brugt hertil.

Politik

Særlig om vinteren kom der mange landmænd og snakkede med Hjortshøj om eftermiddagen, det var ofte politik. De klagede over den socialdemokratiske statsminister Hans Hedtoft, han var ganske umulig og forstod slet ikke landbruget. Hjortshøj lyttede, og så var de glade, men jeg var nu lidt ked af, at de blev så dårligt behandlet af statsministeren.

Men så døde Hedtoft pludselig under et Nordisk Rådsmøde, og så kom de samme landmænd og sagde, det var forfærdeligt, det var en virkelig statsmand, Danmark havde mistet.

Så begyndte jeg at interessere mig mere for politik.

Solidaritet

Smed Kroer og Foged kom også af og til for at få en lille snak. Det var mest jagt de talte om, og når historierne blev for "saftige" sagde Hjortshøj: "Lad os gå ind i stuen".

Foged havde startet en forretning op med marksprøjtning, det var nyt, og de kørte i markerne med sprøjte bag på, og sad ubeskyttet. Det var fru Hjortshøj opmærksom på kunne være farligt, men hun blev ignoreret - det blev vist opfattet som kvindesnak - men Foged døde af en mærkelig sygdom. Jeg tror, det var sprøjtegifte, der var årsagen.

Var der én på mejeriet, der var syg, tog de andre det arbejde han skulle have gjort, og lønnen blev ikke beskåret for den syge, men der blev heller ikke udbetalt overarbejde. Dengang var der ellers ikke løn ved sygdom. Der var en mejerist, der fik gulsot og var syg i et par måneder, da blev kammeratskabet virkelig sat på prøve, men det holdt.

Når der var fest på mejeriet, blev der båret mad ud til nogle ældre eller andre, der havde brug for lidt omsorg. Hjortshøjs var et par dejlige mennesker.

Else Hjortshøj

Else Hjortshøj var en personlighed, der ofte blev misforstået. Hun var sjællænder og havde som ung arbejdet på "Sorø Tidende". Hun havde en stort socialt engagement, var foregangskvinde på mange områder, gav Bjødstrup format.

Hun startede et lille bibliotek og fik bøger fra Randers Centralbibliotek. Hun pakkede mange bøger og fik dem sendt med mælkevognene ud. Der var åbent en eller to gange om måneden, hvor folk fra byen og omegnen så kunne komme og bytte bøger. Ester Boe Sørensen overtog "biblioteket" efter Else Hjortshøj.

Elses sociale engagement var måske opstået, da hun som ganske ung mor blev angrebet af tuberkulose og indlagt ca. to år på sanatorium. Det var en meget svær tid for hende og Svend. Svends søster Gudrun var husholder for sin far, den gamle Hjortshøj, og tog sig af børnene, og hun

mente ikke det var godt for dem at besøge deres syge mor, da Gudrun ("Faster") havde et vanskeligt sind, krævede hendes far, Jacob, at der skulle tages meget hensyn til hende.

Else fortalte, at engang var det aftalt, at børnene skulle komme på besøg. Hun glædede sig, men da Svend kom, var børnene ikke med - faster ville ikke lade dem komme med. Under sit sygeleje syede hun en alterdug til Feldballe Kirke, men den blev ikke vel modtaget, jeg tror, det var fordi Jacob var tilknyttet en frikirke i Hjørring, og så var der jo også det, at Bjødstrup mejeri tog mod mælk om søndagen, og de missionske leverede dengang mælk til Skårup mejeri, der af hensyn til Biblens ord holdt lukket om søndagen. Men mælken bliver sur om sommeren, hvis den står søndagen over, den sure mælk lukkede nok Skårup mejeri.

Da Jacob døde rejste "Faster" tilbage til Hjørring, hvor de kom fra, men hun kom ofte på besøg, det var ikke altid den bedste stemning der blev.

Jeg tror "Villaen" blev bygget da Else og Svend blev gift. Hjortshøjs købte sommerhus ved Femmøller strand, det var nok fordi det var godt for Else at være ved vandet, og jeg fik indtryk af at det var rigtig dejligt for dem at kunne tage derned om sommeren og bo der i perioder - ofte sammen med feriegæster: Hjortshøj kørte så hjem i sin grønne Mercedes 180 og arbejdede, og fik færdiglavet mad med tilbage om eftermiddagen, så det var nemt for dem.

Else var et troende menneske og aktiv for Kvindekredsen, og Pastor Lindum kom ofte, og de planlagde møderne sammen. Der var også basar i missionshuset én gang om året, hvor overskuddet gik til velgørende kristne formål, der blev udloddet ting, de forskellige fruer havde syet, strikket, hæklet, eller andre ting det var givet til formålet.

Hun havde indvilliget i at deltage i videnskabelige undersøgelser med bl. a. røntgenstråler, vel i taknemlighed for den videnskab, der gjorde at tuberkulose var stort set udryddet. Hun sagde fra med at være med i forsøg få år før hun døde af kræft. Mon røntgenstrålerne kan have været medårsag til det?

Også da hun blev syg var hun en stærk kvinde, hun klagede ikke, tog imod besøgende, gav gode råd, glædede sig over sine mange børnebørn og ville gerne gøre det så godt for børnene efter sin død. Derfor havde hun og Svend besøg af sagføreren, Pagter Christensen fra Randers, hvor de sammen lavede en form for testamente. Der skulle være orden i tingene. Jeg tror nok hun ønskede at hjælpe sønnen Jørgen til at kunne blive leder/ejer i en tidligere alder end man ellers fik lov til.

En eftermiddag, da hun efterhånden var blevet meget svag og var sengeliggende, ringede telefonen og en kvinde fra Essig bad mig gå ind til hende og hilse med ordene "Den som tror skal leve evindeligt, om han og end dør". Jeg sad lidt stille efter røret var lagt på, Hjortshøj spurgte, hvad der var, og så sagde han, at det skulle han nok klare for mig.

Iseriet

Det var Else og Svend, der sammen startede isproduktionen. Faderen Jacob Hjortshøj var vist ikke enig i det, men det blev den bedste investering der blev foretaget. Else lavede isregnskabet, indtil jeg blev ansat. Kunderne ringede og bestilte is, der skulle sendes med rutebil. Jeg tog imod besked og gik ned i iseriet med den. Det var altid dejligt at komme ned i iseriet med beskeder, Rudolf var altid klar til at hente en is, hvis der var lejlighed til det. Han var et utroligt venligt menneske. Når

Sigvald kom hjem om aftenen med isbilen, ja så gik Rudolf op og hjalp ham med at få det ind i fryserummet.

Jeg cyklede til mejeriet hver dag, en dag havde jeg ”slacks” på - det var nok koldt. Fru Hjortshøj kom stille ind og sagde, at jeg da gerne måtte klæde om i et værelse (det var ikke passende ikke at have kjole på).

Besættelse og ”kold krig”

Oppe på loftet var der en værelse uden vinduer. Der stod sukker og de kemikalier, der kom i isen. Men under krigen havde Hjorthøjs fætter boet der. Han var bager i Mariager og var med i Hvidstensgruppen, så da de blev opdaget flygtede han og kom til Bjødstrup. Der var han nogen tid, og Hjortshøj fortalte, at nogen gange kom der biler, der bremsede hårdt op, så rejste nakkehårene sig, for havde de nu opdaget hvem de gemte? Det havde de ikke. Men der var en landmand i Bjødstrup, som var tyskervenlig, ham brød de sig ikke om.

Min mand Aage har fortalt, at han tjente hos Katrine Jørgensen – over for købmand Jensen - dengang tyskerne tog heste i Bjødstrup, og da kom ”den tyskervenlige” sammen med tyskerne og forhandlede om priser på hestene.

Der var en højtaler på kontoret, der var sat til radioen inde i stuen. En eftermiddag i november 1956, altså kort efter at jeg var begyndt på mejeriet, hørte jeg radio. Der var meget stille i mejeriet, da de fleste jo startede kl. ca. 5 om morgenen. Alt drejede sig om Ungarn, hvor der var opstand mod kommunisterne, dermed Rusland, og russerne oprustedes i disse år, og der blev sendt tropper og kampvogne til grænsen ved Ungarn. Så pludselig ændrede stemmen i radioen sig og meddelte at Rusland var gået ind i Ungarn med retning mod Budapest. Der var altså krig, jeg blev meget bange, tænkte på at Danmark også kunne komme med i krigen, og mine unge kammerater. Anden Verdenskrig var stadigvæk noget, der blev talt meget om, og om de grusomheder, der var dengang. Så kom meddelelsen om at kampvognene var nået til Budapest og at der var stor modstand, der lød skud - det kunne høres i radioen. Det var usikre tider under ”Den kolde Krig”. Ungarnskrisen betød, at der kom mange flygtninge til Danmark. De blev vel modtaget og mange valgte at blive her, også da det blev bedre tider i Ungarn.

Der var gode forhold, alle blev aflønnet med overenskomstmæssig løn, og nogle fik tillæg. Året efter jeg var udlært, fik jeg aftalt, at jeg kunne få samme løn som den højst aflønnede mand. Kvinder blev ellers meget dårligere aflønnet end mænd dengang. Senere fik jeg aftalt, at jeg fik et kg. frisk kærnet smør og et kg. ost hver uge.

Da jeg gik ned på halv tid, blev Ingelise Stær elev på kontoret, og da hun blev gift med Karl Bachmann i Feldballe, blev hun afløst af hans søster Bitte, og senere blev Hanne Laursen elev.

Dagny Hjortshøj

Efter Elses død havde Svend husbestyrerinder, inden han blev gift med Dagny. Hun havde været gift med Svends fætter og var blevet enke nogle år tidligere. Da de blev gift, skulle vi ansatte give en gave, men de havde jo alt - hvad skulle vi finde på, 12 flotte champagneglas og en god flaske champagne blev resultatet. Svend spurgte en dag: ”Ved du hvad champagnen hedder?” Næh, det vidste jeg jo ikke. ”Den gule Enke!” sagde han med et smil. Det var ikke så heldigt, men han smilede lunt, os så sagde han: ”Vi drak den i søndags, da vi fik en guldmedalje i smørvurderingen”.

Det så ud til, at de havde det godt sammen. De flyttede over i villaen, og Jørgen og Birte flyttede over på mejeriet. De ventede da deres femte barn, hun blev kaldt Else.

Til Svends 70 års fødselsdag var jeg inviteret med, som eneste pige. Jeg var beklemmt, men glad, jeg var jo nu en voksen kvinde og havde fået et nært forhold til Svend. Jeg havde mistet min mor, han havde mistet sin kone. Jeg havde fået to børn, han havde fået børnebørn, så vi var meget fortrolige med hinanden. Jeg holdt en lille tale med at causeri over kontorlivet, det blev han glad for, og mejeristerne forundrede, talen på rim sluttede med "et par hjemmesko, der er udtrådte, de skaber hygge. De ønskes rigtig hjertelig til lykke".

Jørgen Hjortshøj

Jørgen skulle tage mere ansvar, men han købte en fragtrute og antog chauffører - det gav lidt skår i forholdet mellem far og søn.

Jørgen interesserede sig ikke for regnskabet, men han ville gerne have udvidet mejeriet, og det var de år, hvor mange andelsmejerier lukkede, og leverandørerne fra flere nedlagte mejerier kom til Bjødstrup Mejeri. Jeg husker den dag en landmand ringede og sagde: "Vi har fået besked om at vores mejeri ikke mere henter mælken, kan du hjælpe os?" Fra den ene dag til den anden blev et helt mejeris leverandører nye kunder. Der blev bygget to nye ostelagre, og moderniseret en del i de år, jeg var på mejeriet.

For at Jørgen skulle prøve at være selvstændig foreslog Hjortshøj ham at dele mejeriet i mejeridriften med smør, ost og konsummælksproduktion, som Jørgen skulle drive, og så ville han selv tage sig af isproduktionen. Men det lykkedes ikke.

Nye tider

Det var nu indført 14 dages afregning til leverandørerne og de ansatte, således at der skulle udbetales lønninger den ene uge og mælkepenge den anden uge.

Der skete mange ting indenfor mejeridriften i disse år. Der blev startet en produktion af flødeost, en mejeriingeniør blev ansat, der blev taget patent på osten "Luna", men den nåede ikke at blive sat i storproduktion inden mejeriet lukkede. Men osten smagte fantastisk godt.

"Enigheden"

Mejeriet havde indledt et samarbejde med mejeriet Enigheden, hvor vi leverede mælk, de skulle bruge som konsummælk. Dengang var det sådan at hvis bare man kunne komme til at levere mælk til København, ville økonomien være i top. Der var to noteringer: den højeste hed "Københavnernoteringen".

Men der kom store omkostninger til konsummælksmejerierne dengang. Det blev pludselig sundhedsfarligt at få mælk i de klare flasker, nu skulle flaskerne være brune, så solstrålerne ikke kunne beskadige mælken, det kan man så tro på eller lade være. Der gik kun få år, så skulle mælken i plastposer eller kartoner. Disse omkostninger var med til at lukke mange mejerier, for det var jo ikke nok med nye flasker, der skulle også nye tappemaskiner m.m.

Der blev indgået et samarbejde om is, da Enigheden havde Pyramide Is, og nu var der kommet mange nye istyper, blandt andet vandis. Så i stedet for at investere i nye ismaskiner og forme, blev

der et samarbejde. Hjortshøj og direktøren på Enigheden, Krown, gik på jagt sammen, og jeg opfattede samarbejdet som rigtig rart. Det gav jeg udtryk for en dag vi sad og snakkede på kontoret, Hjortshøj svarede: ”Forretningsforbindelser og venner er to forskellige ting, de kan ikke sammenblandes”. Det måtte jeg siden sande.

Svend blev syg og tog til behandlinger. Det viste sig at han havde kræft, og han døde efter få års ægteskab med Dagny.

Efter Hjortshøjs død kom direktør Krown og snakkede med Jørgen. Jeg hørte ham sige: ”Lad mig hjælpe dig, jeg betragter dig som min søn”. Det var en køn ”far” - han gjorde intet for at hjælpe, tvært imod. *Venskab og forretning er to forskellige ting!*

Bjødstrup Mejeri blev så i 1971 overtaget af Enigheden, der nu også havde overtaget Skjødstrup Ostemejeri. Jeg fik tilbud om at flytte med til Århus, men takkede nej. Jeg havde haft for mange negative oplevelser ved at se de gamle blive fyret efter omkring 40 års ansættelse på mejeriet, og så kunne jeg heller ikke tænke mig at bruge så mange timer på transport, og dermed undvære børnene meget mere.

Jørgen fik arbejde på Thisted mejeri, og Birthe og han flyttede derop og lejede villaen ud. Nogle år efter flyttede de tilbage, og Jørgen rejste til forskellige lande og startede mejerier op som ansat i Danish Dairy. Senere blev han direkte ansat af en kineser i Indonesien, hvor der opstod problemer, så han måtte tage hjem.

Tilbageblik

Men tiden på mejeriet var tryk. Jeg var ofte inde og spise middagsmad - altid når de fik æbleskiver, og hver eftermiddag fik jeg kaffe sammen med dem, de var meget opmærksomme, jeg fik fødselsdagsgaver og julegaver - altid en kniv, gaffel og ske i det mønster, jeg samlede på, nemlig ”Columbine”. Min første kokebog fik jeg af Else, da vi blev forlovet.

Det var ikke kun de ansatte på mejeriet, der blev tænkt på. Ved indkøb blev handelen fordelt mellem de to købmænd i byen. Mogensens Maskinforretning havde næsten altid en mand i gang med frysere og lignende, mens smed Kroer havde reparationer af mælkebilerne og privatbilen. Boe Sørensens startede en elforretning og fik mange opgaver og overtog reparationerne, som Strøm i Rønne ellers havde haft. Skrædder Madsen i Rønne syede habitterne til Hjortshøj, jeg tror én hvert år - han var en stor mand, og det var svært at få færdigsyede habitter, og nr. 48 i sko var usædvanligt dengang.

Jo, mejeriet holdt gang i byen og gjorde Bjødstrup kendt på hele Djursland...